De Brussels-Armeense ontwerpster Hripsimé Afsar (29) verwerkt haar verleden in borduurwerk

'Ik stel me geen vragen. Ik moet en ik wil'

Haar Armeense familieband is uitermate hecht. Grootvader en vader waren wevers en van kindsbeen af wou Hripsimé Afsar ook iets met textiel. Nu zet ze de familietraditie voort met het ontwerpen van hedendaagse kleding en verweeft ze mode met kunst. De Brussels-Armeense modeontwerpster Afsar beweegt op de grens tussen traditie en avant-garde.

DOOR ELIANE VAN DEN ENDE

Eén hoog in een burgerhuis aan een brede Brusselse laan heeft Hripsimé Afsar haar kantoor en haar werkplek. Ze koos bewust voor deze familiewoning waar ouders, zes broers en zussen wonen en waar voortdurend familie over de vloer komt. Thee en koekjes staan altijd paraat: "Ik zou écht niet zonder dat familiegewoel kunnen."

Familie is haar steun, haar vluchtheuvel, haar toeverlaat, haar gemeenschap die staat voor doorgeven van tradities. Voordien woonden zelfs de grootouders in, met wie Hripsimé een nauwe band had: "Mijn grootmoeder wees me met veel liefde op kleine foutjes zoals het feit dat ik met mijn handen praat."

Maar familie is ook geschiedenis in tastbare vorm. Gebruiken, gewoontes en zelfs een vrouwenbezigheid bij uitstek als borduren worden van generatie op generatie overgeleverd.

Oma's archief

Borduren is zowat Hripsimés handelsmerk geworden en het zit bovendien in de hele familie. Haar grootmoeder, moeder, tantes en groottantes borduurden allemaal en soms bijzonder fijn. In haar archief bewaart Hripsimé minuscuul gerégen kettingen. Van pareltjes van amper een kubieke millimeter groot worden kleine bloemetjes en bolletjes geprutst tot sierlijke linten. "Mijn grootmoeder versierde daarmee de sluiers van de bruidsmeisjes. Ik heb ze haar afgetroggeld omdat ze zo mooi zijn en ze drukte me op het hart ze goed te bewaren omdat ze voor haar zo memorabel waren. Ik heb haar verzekerd dat ik er goed gebruik van zou maken."

En dus 'recycleert' de kleindochter die kleinoden tot unieke halssieraden, pectoralen, broches, schouderversieringen, manchetten, armbanden, haarversieringen... "Je moet heel subtiel te werk gaan met lovertjes want je zit vaak vlug over de schreef. Het moet heel evenwichtig gebeuren, zo niet sla je de bal mis en wordt het kitsch."

Met deze privécollectie 'haute couture' gooide ze hoge ogen in het filmmilieu en bij sterren. Het lijken wel opsmukken uit

■ De stukken uit de privécollectie 'haute couture' lijken wel opsmukken uit 'Duizend-en-één-nacht'.

> Nee, ik werk niet met een vooropgezet plan of met voortekeningen. Het borduurwerk zit in mijn hoofd. Ik begin en werk intuïtief verder. Het ontstaat al doende

Duizend-en-één-nacht: hals- en borstsieraden met schelpjes (gedemonteerd uit een juweel van haar moeder), parelmoeren schijfjes, Bretonse kant, halfedelstenen uit Turkije of Iran, flarden amuletten, achttiende-eeuwse munten uit Libanon... Het is de wereld van de familie Afsar.

Dat is niet hun oorspronkelijke naam, die ze uit veiligheidsoverwegingen veranderden toen ze uit Turkije vluchtten. De Afsars zijn Armeniërs. "Ik voel me een Armeense maar voel me evengoed thuis in België, en ik ben geboren in Turkije. Mijn familie is daar 25 jaar geleden gevlucht met amper iets meer dan de kleren die ze op hun lijf droegen. Mijn ouders zijn hiernaartoe gekomen met niets en hebben alles hier opgebouwd. Voor ons, de kinderen. Om ons een beter leven te geven, ook al waren mijn ouders ginds 'geïntegreerd'. Mijn ouders die me overigens altijd gesteund hebben, wil ik ooit daarvoor bedanken, niet met geld maar op een andere manier."

Rechtvaardigheidsgevoel

Hripsimé kreeg haar naam van een bekende Armeense heilige, die stierf rond het jaar 290. Als schone maagd viel ze in de smaak bij de Romeinse keizer Diocletianus. Om zijn avances te vermijden, vluchtte ze maar ze werd alsnog gruwelijk gemarteld en vermoord omdat ze haar Jezus Christus - en haar geloof - trouw wou blijven.

Een soort mythisch rolmodel is ze voor de 29-jarige modeontwerpster. Ook Hripsimé Afsar gaat er volledig voor: "Ik ben een doordouwertje. Ik stel me geen vragen. Ik wil iets doen: zelfs al heb ik een dipje, dan nog zit er diep in mij een drijfkracht die me voortstuwt. Ik moet en ik wil! En ik voel me goed in wat ik doe: de hele wereld rondvliegen, New York, Parijs... en toch dicht bij onze tradities staan, dat is een prettig tweespel. Als ik ooit rijk word, dan zal ik geen Porsche kopen maar het geld wel besteden aan humanitaire projecten. Ook mijn zusje denkt zo: iets teruggeven aan de gemeenschap. We zijn met een groot rechtvaardigheidsgevoel opgevoed. Ik heb waarden meegekregen die ik nog altijd deel. Het gemeenschapsgevoel bijvoorbeeld, ik zou nooit of te nimmer mijn familie in de steek kunnen laten."

Armeniërs zijn christenen en geloof is nog altijd belangrijk. Niet zozeer naar de kerk gaan, maar wel de persoonlijke religieuze beleving. "Geloof is iets wat binnen in je zit. Mijn ouders vasten nog jaarlijks voor Pasen en het overkomt me ook wel eens dat ik vast. Dat neemt niet weg dat mijn ouders altijd tolerantie hebben verdedigd. Van mijn vader mag ik omgaan met wie ik wil; godsdienst, afkomst en kleur maken niet uit. Maar er werd me wel voorzichtigheid aangeleerd. Want een mens weet maar nooit en het negationisme tegenover de Armeense genocide van 1915, waarbij meer dan één miljoen mensen werden vermoord, is nog springlevend."

Gulden snede

Hripsimé heeft zich hier volledig kunnen ontplooien. "Ik lijk wel met een potlood in mijn hand geboren. Op mijn zevende wist ik al dat ik iets met mode wou doen en mijn ouders hebben me laten betijen." Na studies aan Sint-Lucas trok ze naar de Mode Academie van Antwerpen. "Mijn vader heeft mijn studies volledig bekostigd. Zelf werkte hij minstens 15 uur per dag. Samen met mijn ooms hadden ze een zaak opgezet in leer en bont en ze hadden meerdere winkels. Ja, Armeniërs staan bekend als harde werkers."

FOTO JONAS LAMPENS

■ De ontwerpster toont een nieuwe creatie, waarbij beschilderingen van Marc Renard het borduurwerk vervangen.

Met haar borduurwerk gooide ze grote ogen bij de flamboyante Christian Lacroix. Vooral met een hesje, een 'pièce unique' waarvan voor- en achterzijde bewerkt zijn. "Nee, ik werk niet met een vooropgezet plan of met voortekeningen. Het zit in mijn hoofd. Ik begin en werk intuïtief verder. Het ontstaat al doende."

■ Uit de zomercollectie van 2010: een mix van kunst en traditie.

Ook al zag een kunstkenner een patroon van de gulden snede - het rekenmodel van de renaissance voor het perfecte evenwicht - in haar barokke borduursel. "Mijn moeder vraagt me soms of ik geen oog- of hoofdpijn krijg van dat petieterige gestaar. Maar ik vind het heerlijk, het is pure ontspanning."

En dus blijft Hripsimé borduren, zij het wel op een bijzonder aparte manier. Ze droomde ervan met een kunstenaar samen te werken, en die soulmate vond ze in Marc Renard, die sedert zijn dertiende schildert. "Hij brengt bijna 30 jaar kunstbagage mee, ik breng mijn traditie en mijn modekennis in en dat klikt wonderwel. We zijn twee handen op één buik."

En dus werkten ze samen aan een futuristische versie van het oude geborduurde hesje: het borduurwerk ruimde plaats voor beschilderingen van Marc. "De bedoeling van een kledingstuk is om een vrouw te waarderen." Als eerste gezamenlijk project werd een beperkte collectie T-shirts met bestudeerde kleurpatronen uitgebracht.

De nauwe samenwerking wordt nog verder doorgedreven. Marc Renard zal een reeks schilderijen maken waarvan het doek door Hripsimé wordt geborduurd. Zo bestaat er al een esthetisch maar zwartgallig doek waarop Hripsimé machinegeweren naaide. Renard koestert een diepe persoonlijke haat tegen oorlog en onrechtvaardigheid. Voor Hripsimé is het ook een verwerkingsproces: "Zo kan ik op een andere manier de genocide op mijn voorouders verwerken. Ik gruwel van vulgariteit, van provocatie, maar ik wil ook niet het mooie om het mooie. Ik wil iets dieper, iets spiritueler en tegelijkertijd ook iets persoonlijks en universeels."

www.a-afsart.com, www.marcrenard.com

FOTO'S JIMMY BOLLAERTS / RV

■ Met de voorraden uit haar grootmoeders materialenarchief maakt Hripsimé Afsar unieke halssieraden, broches, manchetten en schouderversieringen.